

*А. І. Непачаловіч,
дацэнт кафедры народнага
дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
культуры і мастацтваў*

ГРОДЗЕНСКІЯ ПАДВОЙНЫЯ ДЫВАНЫ – АДРАДЖЭННЕ І РАЗВІЦЦЁ

Многія даследчыкі краналі тэму падвойных тканін у сваіх артыкулах для часопісаў і газет, дакладах для навуковых канферэнцый і невялікіх частках манаграфій. Матэрыялы па вывучэнні гродзенскіх дываноў з'яўляюцца каштоўнымі набыткамі беларускай культуры. Пошукі навукоўцаў дапамаглі адраджэнню і развіццю падвойнага ткацтва і не далі яму знікнуць на пачатку ХХ ст. Звесткі аб падвойных дыванах разрозненыя і недасканала вывучаныя, таму аўтар спрабуе сабраць іх у адзінае цэлае для больш выразнага і пашыранага прадстаўлення аб гэтых незвычайных тканінах.

Мастацкія якасці і назва «падвойныя», ці «двухасноўныя», узнікаюць з асаблівасці тэхнікі выканання. Гэта складанае па тэхналогіі двухслойнае ткацтва ў розныя часы развівалася ў многіх частках свету: Паўднёвай і Паўночнай Амерыцы (Мексіцы і Перу), Бліжнім Усходзе (тэхніка вядома арабам і іншым народам), Еўропе (Германія, Англія, Іспанія, Нарвегія, Швецыя, Данія, Фінляндыя, Польшчы, Літвы, Старажытнай Русі, у тым ліку Беларусі). У Еўропе яно мае шматтысячагадовую традыцыю, пацверджаную матэрыяламі археалагічных раскопак на тэрыторыі Смаленскай, Калужскай, Маскоўскай і Уладзімірскай абласцей. Існуюць фрагменты тканін ваўняных з мярэжкай з курганоў крывічаў і вяцічаў, якія па тэхніцы набліжаюцца да двухасноўных. Гэтыя тканіны польскі даследчык Адам Наглік вызначыў як прататып падвойных.

У Швецыі быў знойдзены двухасноўны пас, датаваны XII–XIII стст. У Англіі і Германіі гэты від ткацтва з'явіўся крыху пазней – у XVII–XIX стст. Падвойнае ткацтва Польшчы вывучана недастаткова – адсутнасць архіўных крыніц і пазнейшых анатацый тканін, якія захаваліся, ускладняе вывучэнне іх гісторыі і ўстанаўленне месца паходжання. Старажытная тэхніка двухасноўнага ткацтва існуе і ў нашы дні. У Мексіцы і Перу

вырабляюць вузкія тканіны, якія ўжываюцца ў вырабе сумак. У Нарвегіі, Швецыі і Іспаніі гэту тэхніку выкарыстоўваюць у галіне тэкстыльнай прамысловасці толькі прафесійныя мастакі. У Італіі падвойныя дываны прадаюцца на кірмашах. У Польшчы падвойнае ткацтва кампактна распаўсюджана на паўночна-ўсходніх тэрыторыях: Падлешша ў яго гістарычных межах, значная частка Мазовіі, памежжа Мазур і Аўгустоўскага Паазер'я. Зараз у Польшчы двухасноўную тэхніку ўжываюць як сельскія ткачыхі, так і майстрыхі «Цэпеліі» – аб'яднаньня па вырабу двухасноўных тканін. Супрацоўнікі «Цэпеліі» паспяхова развіваюць традыцыі народнага мастацтва Польшчы.

На тэрыторыі Беларусі тканіны двухасноўнага ткацтва былі распаўсюджаны ў XIX – першай палове XX ст. на тэрыторыі Мастоўскага, Бераставіцкага, Гродзенскага, Шчучынскага, Слонімскага, Зэльвенскага раёнаў Гродзенскай вобласці. Самы старажытны на сённяшні дзень двухасноўны падвойны дыван знойдзены на тэрыторыі Шчучынскага раёна, і датуецца ён прыблізна 20–30-мі гг. XIX ст. Нягледзячы на тое, што падвойнае ткацтва – традыцыйны від мастацтва Беларусі, выраб дываноў у гэтай тэхніцы амаль знік. Толькі ў некаторых вёсках каля Гродна, Бераставіцы і Камянца невялікая колькасць вясковых жанчын вырабляе падвойныя тканіны. Сярод розных ткацкіх тэхнік ткачыхі Гродзеншчыны і Брэстчыны ўжываюць спрошчаны ў тэхналагічных і мастацкіх адносінах від двухасноўных дываноў пры вырабе знакамітых паласатых поцілак пад назвамі «вясёлка», «пасякі» ці «несшываныя дываны». Падвойнае ткацтва ў гэтых мясцінах узнікла ў раннім Сярэднявеччы, калі ў XI–XII стст. у гарадах і вёсках майстры пачалі выкарыстоўваць гарызантальныя ткацкія станкі, дэталі якіх разам з чоўнікамі і фрагментамі тканін былі знойдзены пры археалагічных раскопках культурных слаёў нашых старажытных гарадоў – Гродна, Полацка, Мінска, Віцебска. На той падставе, што, згодна з савецкай гісторыяй, беларускія гарады лічыліся старажытнарускімі, Адам Наглік у 1961 г. сцвярджаў, што тэхніка двухасноўных дываноў паходзіць з Расіі, а не з Германіі, як лічыў нямецкі этнограф прафесар Конрад Хаам, дырэктар Берлінскага этнаграфічнага музея, які на той час не меў пэўных вынікаў археалагічных даследаванняў. К. Хаам першы даследаваў калекцыю падвойных дываноў канца XVIII – пачатку XIX ст., якія паходзілі з вузкага рэгіёна, размешчанага на памежжы рассялення прусаў, палякаў і беларусаў. Ён жа адзначыў, што пасля

1860 г. ва Усходняй Прусіі падвойныя дываны ўжо не ткаліся і што з сярэдзіны XIX ст. іх выраб сканцэнтраваліся ў пэўным вузкім рэгіёне Еўропы – у ваколіцах Гродна – Беластока – Аўгустова (Сувалкаў), дзе як вядома, рассяляўся на той час пераважна беларускі этнас. З 1975 г. па 1921 г. гэты рэгіён знаходзіўся ў складзе Расійскай імперыі, з 1921 г. ён быў падзелены паміж Польскай Народнай Рэспублікай і БССР.

На Варшаўскай выставе ў 1938 г. прафесар К.Хаам упершыню ўвёў у навуковы абыходак тэрмін «гродзенскія дываны» для пэўнай групы экспанатаў, якія там дэманстраваліся. Геаграфічны арэал распаўсюджвання і вырабу падвойных дываноў Гродзенскага рэгіёна тады не быў вызначаны. Многа спрэчак у навуковым свеце адносна паходжання самога тэрміна «гродзенскія дываны». У адрозненні ад пазнейшых назваў падвойных дываноў гэты тэрмін мае не толькі адміністрацыйны, але і важны культурна-гістарычны сэнс. Пакуль няма дакладных сведчанняў, калі і хто ўпершыню выкарыстаў у сваёй тэрміналогіі гэту назву і на якіх падставах было гэта зроблена, але існуе гіпотэза, што аўтарам тэрміна «гродзенскія дываны» з’яўляецца вядомы гісторык, археолаг, мастацтвазнаўца, арганізатар і першы дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея Юзаф Ядкоўскі. На працягу амаль дваццаці гадоў гэты таленавіты даследчык вывучаў асаблівасці мясцовых падвойных тканін.

На вялікі жаль, музеі Беларусі не маюць такіх вялікіх калекцый вырабаў падвойнага ткацтва, як музеі Германіі, Польшчы і іншых краін. Гэта адбылося таму, што многія музейныя экспанаты былі вывезены з Беларусі альбо знішчаны ў час Другой сусветнай вайны. Але, нягледзячы на велізарныя страты музейных і храмавых каштоўнасцей, на сёняшні дзень удалося знайсці надзвычайна прыгожыя тканіны з падвойнай структурай палатна і цікавымі матывамі ўзору. Гэтыя падвойныя дываны з’яўляюцца ўласнасцю Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея, этнаграфічнага музея ў Гудзевічах, Беларускага музея гісторыі рэлігіі, Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі, Музея старажытнабеларускай культуры, Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея. Некаторыя «гродзенскія дываны» яшчэ можна знайсці ў беларускіх касцёлах, як, напрыклад, зялёна-чырвоны дыван, датаваны 1902 г., у касцёле г. п. Поразава Пружанскага раёна Гродзенскай вобласці. Невялікая калекцыя падвойных дываноў сабрана намаганямі дырэктара музея ў Гудзевічах А. Белакоза і былога навуковага супрацоўніка

Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея В. Волах.

Зафіксаваны факты вырабу падвойных дываноў у другой палове ХХ ст. У 50–60-я гг. у в. Квасаўка Камянецкага раёна і да 70-х гг. гэтыя тканіны бытавалі ўздоўж сучаснага памежжа, напрыклад у Пружанскім (г. п. Поразава), Свіслацкім, Зэльвенскім, Мастоўскім (в. Гудзевічы) раёнах.

Сёння вельмі актуальна праблема адраджэння і развіцця падвойнага ткацтва. У апошнія гады да двухасноўнай тэхнікі звярнуліся прафесійныя мастакі Беларусі, больш цікавасці да гэтага спосабу ткацтва сталі праяўляць навукоўцы. У 1996 г. у Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі адбылася выстава «Падвойныя дываны са збораў Польшчы і Беларусі». Пры выставе праводзіліся практычныя заняткі для жадаючых асвоіць тэхніку двухасноўнага ўзорнага ткацтва і адбылася навукова-практычная канферэнцыя «Праблемы адраджэння вырабу падвойных узорных дываноў у Беларусі». Экспазіцыя выставы дазволіла наведвальнікам прасачыць за развіццём двухасноўнага ткацтва і зменамі, якія ў ім адбываліся, а таксама вызначыць кірункі гэтых змен.

Дасканалае даследаванне падвойных дываноў немагчыма весці без вывучэння дзейнасці такіх таленавітых даследчыкаў двухасноўных тканін, як Юзаф Ядкоўскі і Элеанора Плутынская. Іх імёны непарыўна звязаны з вывучэннем, захаваннем і адраджэннем гродзенскіх падвойных дываноў. Захавальніку Гродзенскага музея Юзафу Ядкоўскаму належыць першыноўства адкрыцця гэтай цудоўнай з'явы ва ўзорным ткацтве. Юзаф Ядкоўскі (1890–1950) нарадзіўся ў Гродна. Скончыў Маскоўскі археалагічны інстытут і працаваў у Маскве ў Румянцаўскім музеі. З 1920 г. быў кіраўніком бюро дзяржаўнай апекі над помнікамі гісторыі і культуры ў Гродзенскім павеце і Гродна. Ён стаяў ля вытокаў стварэння Гродзенскага музея, з'яўляўся стваральнікам яго фондаў народнага мастацтва і мастацкіх промыслаў на пасадзе кіраўніка і захавальніка музея да 1936 г. (У 1936 г. ён пакінуў Гродна і пераехаў у Варшаву.) Пад час частых падарожжаў па Гродзеншчыне і Беласточчыне ён знаёміўся з помнікамі старажытнасці і рознымі відамі народнага мастацтва, паступова папаўняў і фарміраваў фонды музея ўнікальнымі творамі народных майстроў. Гэта былі рэчы ткацтва, ганчарства, саломалляцтва, адзення, мэблі, маляванкі, выцінанкі і г. д. Ю.Ядкоўскі першы высока ацаніў мастацкія вартасці падвойных дываноў, выкананых незвычайна рэдкім і складаным спосабам, адзначыў іх

індывідуальны стыль, апісаў асаблівасці арнаментальных матываў, кампазіцыйных і каляровых рашэнняў. У 1928 г. Ядкоўскі даследаваў стан народных промыслаў у Сакольскім павеце, які ўваходзіў у склад Беластоцкага ваяводства і да якога ў тых гадах належаў Гродна. Юзаф Ядкоўскі вызначыў мясціны, дзе бытавала двухасноўная тэхніка ткацтва. Яна была распаўсюджана ў вёсках Дамброва, Карачын, Новы Двор, Сухая Воля, Янаў. Вучоны здолеў амаль за 20 гадоў сабраць у Гродзенскім музеі ўнікальную калекцыю падвойных дываноў, але невядома іх дакладная лічба.

У пасляваенны час вёскі, дзе існавалі дываны падвойнага ткацтва, апынуліся па-за межамі Беларусі. Каштоўны збор «гродзенскіх дываноў» быў перададзены ў Акруговы музей Беластока як «не маючы дачынення» да Беларусі. Ёсць меркаванне, што некаторыя падвойныя дываны са збораў Гродзенскага музея трапілі ў Гістарычны музей у Маскву (перадваенная назва была заменена на «беластоцкія», «сакольскія» і «сувальскія»). Гэта адбылося таму, што ў той час у Польшчы падвойныя дываны выраблялі каля Саколкі ў в. Янава на Беласточчыне.

Юзаф Ядкоўскі сабраў вельмі цікавыя і каштоўныя матэрыялы на гэтую тэму і на іх падставе падрыхтаваў вялікую працу, але гатовы да друку рукапіс падчас Варшаўскага паўстання, на жаль, загінуў. Ю. Ядкоўскі знаходзіўся ў перапісцы з нямецкім вучоным Конрадам Хаамам, які даследаваў даўнія ўзоры падвойных дываноў з памежжа Усходняй Прусіі і Мазур. Беларускі даследчык падрабязна адказваў на пытанні, пастаўленыя К. Хаамам. У Берліне ў 1937 г. была выдадзена грунтоўная праца К. Хаама «Усходнепрускія сялянскія дываны», у якую ўвайшлі звесткі пра гродзенскія дываны і два іх фотаздымкі, але аўтар не зрабіў спасылкі на Ю. Ядкоўскага.

Дзякуючы плённай працы Ю. Ядкоўскага ў пасляваенны час пачалося адраджэнне і развіццё тэхнікі падвойнага ткацтва ў Польшчы. З гэтым незвычайным спосабам вырабу тканін мела магчымасць пазнаёміцца ў Гродзенскім музеі мастачка Элеанора Плутынская. Як і Ю. Ядкоўскі, яна шмат вандравала па вёсках Гродзеншчыны і была захоплена своеасаблівымі ўзорамі вырабаў, тканых у двухасноўнай тэхніцы. Мастачка карысталася парадзімі Ю. Ядкоўскага і ў 1934 г. знайшла ткачоў, якія валодалі гэтай тэхнікай, менавіта ў тых вёсках, якія былі вызначаны гродзенскім вучоным у 1928 г. у якасці цэнтраў бытавання падвойнага ткацтва. Плутынская ў в. Янава на Беласточчыне вучылася тэхніцы

падвойнага ткацтва ад патомнага ткача Адольфа Ярашэвіча і яго жонкі Філіцыі і, захопленая багаццем узораў і мастацкай выразнасці двухасноўнай тэхнікі, пачала выкарыстоўваць яе. Пад кіраўніцтвам Плутынскай ткаліся дываны па ўзорах старадаўніх гродзенскіх дываноў. У 1938 г. у Берліне на міжнароднай выставе мастацтва і рамяства Элеанора Плутынская разам з янаўскімі ткачамі атрымала залаты медаль за гродзенскія дываны – «іх прадстаўленне, адраджэнне і асучасненне». У той жа час у Варшаве адбылася выстава «Мастацтва ткацтва на вёсцы», падрыхтаваная Плутынскай разам з Інстытутам прапаганды мастацтва. На выставе экспанаваліся даўнія гродзенскія дываны разам з сучаснымі, выкананымі ткачамі ў 1934–1937 гг. «з галавы», а не з куплёных ці з альбомаў. Было прадстаўлена 15 дываноў, і ў іх ліку два дываны з Гродзенскага музея: зялёна-чырвоны (1873) і чорна-чырвоны (канца XIX ст.).

Творчае супрацоўніцтва з мясцовымі ткачамі было перарвана ў 1939 г. Вёска Янава ў пасляваенны час апынулася па-за межамі Беларусі і адышла да Беластоцкага ваяводства ў складзе Польшчы. Плутынская пасля вайны вярнулася ў Янава і прадоўжыла сваю дзейнасць. У значнай ступені менавіта вынікам нястомнай працы польскай мастачкі прафесара Элеаноры Плутынскай сталася тое, што падвойныя тканіны атрымалі сусветную вядомасць і поспех. Гэта культурна-гістарычная і мастацкая з’ява тычыцца і польскага, і беларускага боку, таму што на працягу XIX–XX стст. паміж краінамі адбываліся трывалыя кантакты і ўзаемадзеянні. Даследчык і майстар народных промыслаў Беластоцчыны Аляксандр Руткоўскі ў 1936 г. пісаў, што гэта тэрыторыя – пераходная ад мазурскай вёскі, з яе чыста польскай культурай, да элементаў літоўскіх і беларускіх, што тут назіраецца ўзаемнае, адвечнае, пранікненне і ўплыў культур розных груп насельніцтва. Польскія этнографы адзначаюць у паўднёвай частцы Сувальска-Аўгустоўскага Паазер’я і на Беластоцчыне перавагу беларускага насельніцтва.

Многія сучасныя навукоўцы, якія ў працэсе вывучэння народнага мастацтва звярталіся да тэмы гродзенскіх дываноў, атрымалі значныя вынікі сваіх намаганняў. У 1981 г. была надрукавана кніга Д. С. Трызны «Беларускія дываны і габелены», дзе ў главе «Тэхніка і мастацкія асаблівасці беларускага дывана» дадзены невялікія, але вельмі каштоўныя звесткі і фотаматэрыялы па падвойных дыванах. Цікавыя матэрыялы прыведзены ў артыкулах В. Волах «Гродзенскія падвойныя дываны» (часопіс «Мастацтва Беларусі», 1986, № 4) і «Сучасны стан народнага ткацтва на Гродзеншчыне»

(«Ткацтва» – зборнік матэрыялаў па беларускаму народнаму ткацтву, 1999). Вынікам сваіх даследаванняў падвойных дываноў прысвяціла асобныя главы навуковага выдання «Зберагаючы самабытнасць» (з гісторыі народнага мастацтва і промыслаў Заходняй Беларусі, 1998) кандыдат мастацтвазнаўства Вольга Лабачэўская. Гэтаму спрыяла тое, што яна атрымала для навуковай работы стыпендыю, якая была ёй прадастаўлена Фондам падтрымкі навукі ў Варшаве. Таксама падрабязныя матэрыялы пра падвойныя дываны дадзены Лабачэўскай у артыкуле «Польскія адкрыцці: гродзенскія дываны» (Мастацтва, 1996, № 12) і на старонках каталога выставы «Падвойныя дываны са збораў Польшчы і Беларусі» (Мінск, 1996).

Не мінулі тэмы двухасноўных тканін мастак, доктар мастацтвазнаўства Міхась Раманюк, доктар мастацтвазнаўства Яўген Сахута, кандыдат мастацтвазнаўства Марыя Віннікава.

Адраджэнне і развіццё падвойнага ткацтва непарыўна звязана з дзейнасцю народных майстроў і прафесійных мастакоў. Так, янаўскія ткачы з парад Элеаноры Плутынскай кампанавалі непасрэдна на ткацкім станку свае ўзоры, якія ўзнікалі «з галавы». Гэта работа развівала ў майстроў пластычныя мысленне ў вобразнай творчасці, што мела прыкметныя вынікі: створаны цікавыя па кампазіцыйным і вытанчаным каларыстычным рашэнні вырабы пад назвамі «Райскае дрэўца», «Жывёлы», «Букеты». Калі да гэтага ткачы займаліся капіраваннем узораў, то з сярэдзіны 1930-х гг. пры выкарыстанні даўніх традыцыйных узораў гродзенскіх дываноў з'явіўся новы кірунак у развіцці падвойнага ткацтва і нарадзіўся пэўны тып мастацкай тканіны.

Найбольш вядомай і таленавітай майстрыхай двухасноўных падвойных дываноў на Гродзеншчыне лічыцца Ядвіга Райская (1913–2003) з в. Адэльск Гродзенскага раёна. Многія яе творы знаходзяцца ў фондах Гродзенскага музея. Простыя прыёмы ткацтва ёй перадала маці, больш складаным яна навучылася пазней. Дываны адэльскай ткачыхі надта прыгожыя. У традыцыйныя матывы гродзенскіх дываноў яна арганічна ўключала ўласныя фантазіі. Усе яе дываны абавязкова аздоблены з чатырох бакоў махрамі, і ў агульны строй бардзюра гарманічна ўведзен год стварэння.

Аўтару пашанцавала сустракацца і размаўляць з Я. Райскай. Майстрыха ахвотна дзялілася сваімі сакрэтамі ткацтва, паказвала на кроснах прыёмы падвойнай тэхнікі, падрабязна тлумачыла кожнае сваё дзеянне.

Яшчэ зусім нядаўна Ядвіга Райская шчыра дзялілася сваім вопытам з усімі, хто праяўляў інтарэс да двухасноўных тканін. Дырэктар і стваральнік музея ў в. Гудзевічы Алесь Белакоз запрасіў Я. Райскую ў музей, дзе яна вучыла вясковых ткачых асабліва сям тэхнікі падвойнага ткацтва. Цяпер у калекцыі музея ёсць не толькі падвойныя дываны канца XIX – пачатку XX ст., але і створаныя ў нашы дні.

Прафесійныя мастакі Беларусі да апошняга часу не выкарыстоўвалі тэхніку падвойнага ткацтва. Але ў 1995 г. мастачка Цэнтра беларускіх народных рамёстваў «Скарбніца» Людміла Паваркова выканала ў гэтай тэхніцы невялікае пано «Кветкі і птушкі», затым пано «Мірскі замак» і потым пано вялікіх памераў «Народныя святы». Дыпломніца Беларускай акадэміі мастацтва Кацярына Букава (вучаніца Л. Паварковай) у тым жа 1995 г. выткала дыван «Ноеў каўчэг». У апошнія гады на выставах з'яўляюцца прыгожыя падвойныя мастацкія тканіны – творы мінскай мастачкі Алены Обадавай і гродзенскай мастачкі Алены Шунейкі. Нарэшце абудзіўся інтарэс да цудоўнай тэхнікі ткацтва з боку прафесійных мастакоў. Гэта сведчыць, што даўняя традыцыя вырабу гродзенскіх дываноў мае свой працяг.

Характэрнай рысай гродзенскіх дываноў з'яўляецца разнастайнасць кампазіцыйных рашэнняў і арнаментальных матываў. Выявы чалавечых фігурак, птушак, раслін, жывёл, а таксама ўпрыгожванні іх рознымі па змесце тэкстамі прадстаўляюць сабой адну з традыцый народнага мастацтва, якая сваімі каранямі сягае ў старадаўнія часы чалавецтва і моцна звязана з міфалогіяй, фальклорам, рэлігіяй, абрадамі, звычаямі і побытам беларускага народа.

Падвойныя тканіны, якія выкарыстоўваліся для аздаблення ў хатнім абыходку ў якасці поцілак і настольнікаў, былі больш простыя, малюнак меў рытмічны паўтор. На пахаванні ўжываліся тканіны вельмі стрыманыя па колеры і малюнку – колер чорна-карычневы ці чорна-зялёны. Найбольш цікавымі з'яўляюцца вясельныя дываны. Для іх характэрны шырокія ці вузкія бардзюры, дзе размешчаны разеткі, кветкі, вінаградныя гронкі. Цэнтр запаўняюць выявы вясельных карагодаў, закампанаваныя гарызантальна або вертыкальна ўздоўж бардзюра. Фігуркі людзей, як і ў старажытнасці вытканыя ў фас, мяжуюцца з фігуркамі птушак і жывёл – у профіль. На многіх вясельных дыванах сілуэты светлых фігурак хлопца і дзяўчыны. Маладыя трымаюцца за рукі. Яны з'яўляюцца сімвалам шлюбу. Коні, козы, авечкі і птушкі –

сімвал міру, шчасця і дабрабыту. Часта сярод фігурак людзей і жывёл сустракаецца матыў дрэва жыцця. Па цэнтральным полі многіх дываноў раскіданы зоркі, «рачкі». Яны азначаюць шчаслівую будучыню маладых. Ёсць меркаванне, што колькасць і месца іх размяшчэння на фоне дывана абавязкова мела сваё значэнне.

Шматлікія пераборныя тканіны (асабліва на поцілкі і дываны) Гродзеншчыны зведалі моцны ўплыў з боку гродзенскіх дываноў. У стварэнні вырабаў у пераборнай тэхніцы вельмі часта выкарыстоўваюцца кампазіцыйныя прыёмы, уласцівыя менавіта двухасноўным падвойным тканінам. У іх сустракаюцца сюжэтныя матывы з выявамі птушак, жывёл і фігурак людзей, характэрныя для арнаментальных матываў гродзенскіх дываноў.

Памер падвойных дываноў вагаецца ў межах 1,5 метра шырыні, 2 метра даўжыні. Іх выраблялі на вузкіх кроснах і сшывалі пасярэдзіне, аднак зрэдку найбольш вопытныя ткачыкі ткалі і на шырокіх станках. Ткаліся дываны і вялікіх памераў – фрагментальна. У фрагментах улічвалася кампазіцыйнае рашэнне ўсяго вырабу. Гэтыя тканіны прызначаліся для інтэр'ераў царквы ці касцёла.

Гродзенскім дыванам уласціва залаціста-чорная, чорна-чырвоная, зялёна-бардовая, карычнева-сіняя каляровая гама. Часцей за ўсё спалучаюцца чырвона-цагляны і залаціста-жоўты колеры, розных ацценняў зялёны з чорным. Выраб аздабляюць махры з двух, трох ці чатырох бакоў.

Даўняя традыцыя вырабу падвойных дываноў Гродзеншчыны і сама цудоўнай тэхніка не адыходзяць у нябыт. Праблемай захавання незвычайнай тэхнікі народнага ткацтва займаюцца беларускія навукоўцы, і ўсё больш цікавасці да гэтай з'явы праяўляюць прафесійныя мастакі і сучасная творчая моладзь.